

JUNGTINIŲ TAUTŲ
VAIKO TEISIŲ KOMITETO
BENDRASIS
KOMENTARAS

NR. 14 (2013)

**DĖL VAIKO TEISĖS
PIRMIAUSIA
ATSIŽVELGTI Į
JO (JOS) INTERESUS
(3 STRAIPSNIO
1 DALIS)**

Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto bendrasis komentaras atskleidžia Vaiko teisių konvencijos bei jos fakultatyvinių protokolų normų turinį.

Šiame leidinyje pateikiamas **neoficialus** Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto bendrojo komentaro vertimas.

Visą leidinį „Jungtinių Tautų vaiko teisių komiteto bendrieji komentarai“ galite matyti nuorodoje http://vtaki.lt/uploads/structure/docs/485_a5eebb22a7f392edf2d7634481bb46b5.pdf

Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga
Plačioji g. 10, 01308 Vilnius
Tel. +370 5 210 7176
vtaki@vtaki.lt
www.vtaki.lt

Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos užsakymu:

Iš anglų kalbos vertė
UAB „Baltijos vertimai“
Bernardinų g. 9-4, 01124 Vilnius
Tel. +370 5 212 2924
www.baltijosvertimai.eu

Parengė UAB „Kriventa“
V. Pietario g. 5-3, 03122 Vilnius
Tel. / faks. +370 5 265 0629
kriventa@kriventa.lt
www.kriventa.lt

CRC/C/GC/14

2013 m. gegužės 29 d.

VAIKO TEISIŲ KOMITETAS

Šešiasdešimt antroji sesija

2013 m. sausio 14 d. – vasario 1 d.

BENDRASIS KOMENTARAS NR. 14 (2013) DĖL VAIKO TEISĖS PIRMIAUSIA ATSIŽVELGTI Į JO (JOS) INTERESUS (3 STRAIPSNIO 1 DALIS)

„Imantis bet kokių vaikų liečiančių veiksmy, nesvarbu, ar tai darytų valstybinės ar privačios įstaigos, užsiimančios socialiniu aprūpinimu, teismai, administracijos ar įstatymų leidimo organai, svarbiausia – vaiko interesai.“

Vaiko teisių konvencija (2 straipsnio 1 dalis)

I. ĮVADAS

A. VAIKO INTERESAI – TEISĖ, PRINCIPAS IR DARBO TVARKOS TAISYKLĖ

1. Vaiko teisių konvencijos 3 straipsnio 1 dalis įtvirtina vaiko teisę, pagal kurią visuose su vaiku susijusiuose sprendimuose ir viešajame ir privačiame sektoriuose jo (jos) interesai turi būti įvertinti ir į juos atsižvelgta. Be to, šioje nuostatoje išreikšta viena pagrindinių Konvencijos vertybių. Vaiko teisių komitetas (Komitetas) įvardijo 3 straipsnio 1 dalies nuostatą kaip vieną iš keturių bendrųjų Konvencijos principų, skirtų visoms vaiko teisėms aiškinti ir įgyvendinti,¹ taip pat taiko ją kaip dinamišką koncepciją, kurią būtina tinkamai įvertinti, atsižvelgiant į konkretų kontekstą.
2. Sąvoka „vaiko interesai“ nėra nauja. Ji buvo naudota prieš Konvencijos priėmimą ir buvo įtvirtinta 1959 m. Vaiko teisių deklaracijoje (2 paragrafas), Konvencijoje dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims (5 straipsnio b punktas ir 16 straipsnio 1 dalies d punktas), taip pat regioniniuose dokumentuose ir daugelyje nacionalinių ir tarptautinių įstatymų.
3. Konvencija aiškiai nurodo vaiko interesus kituose straipsniuose – 9 straipsnyje dėl atskyrimo nuo tėvų, 10 straipsnyje dėl šeimos susivienijimo, 18 straipsnyje dėl tėvų pareigų,

¹ Komiteto bendrojo komentaro Nr. 5 (2003) dėl bendrųjų Vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo priemonių 12 paragrafas ir bendrojo komentaro Nr. 12 (2009) dėl vaiko teisės būti išklausytam 2 paragrafas.

20 straipsnyje dėl šeimos aplinkos netekimo ir alternatyvios globos, 21 straipsnyje dėl įvaikinimo, 37 straipsnio c punkte dėl vaiko, kuriam atimta laisvė, teisės būti atskirtam nuo suaugusiųjų, 40 straipsnio 2 dalies b punkto III papunktyje dėl procedūrinių garantijų, įskaitant tėvų dalyvavimą teismo posėdžiuose, kai vaikas laikomas pažeidusiu baudžiamuosius įstatymus arba kaltinamas jų pažeidimu. Vaiko interesai taip pat yra nurodyti Konvencijos fakultatyviniame protokole dėl vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos (preambulėje ir 8 straipsnyje) ir Konvencijos fakultatyviniame protokole dėl pranešimo procedūros (preambulėje ir 2 ir 3 straipsniuose).

4. Vaiko interesų sąvokos tikslas – užtikrinti, kad vaikas galėtų visiškai ir veiksmingai pasinaudoti Konvencijoje pripažintomis teisėmis, taip pat garantuoti vaiko holistinį vystymąsi.² Komitetas jau nurodė,³ kad „suaugusiojo sprendimas dėl vaiko interesų negali nepaisyti įsipareigojimo gerbti visas vaiko teises pagal Konvenciją.“ Komitetas primena, kad Konvencijoje neegzistuoja teisių hierarchija ir visos joje nurodytos teisės atsižvelgia į „vaiko interesus“, todėl neigiamas vaiko interesų aiškinimas negali pažeisti nė vienos teisės.
5. Siekiant visiškai taikyti vaiko interesų sąvoką, būtina sukurti teisėmis pagrįstą požiūrį, įtraukti visus veikėjus, užtikrinti holistinį fizinį, psichologinį, dorinį ir dvasinį vaiko vientisumą ir remti vaiko žmogiškąjį orumą.
6. Komitetas pabrėžia, kad vaiko interesai yra trejopa sąvoka. Tai yra:
 - (a) materialinė teisė. Vaiko teisė, kad jo (jos) interesai būtų įvertinti ir į juos būtų atsižvelgta, kai svarstomi skirtingi interesai, siekiant priimti sprendimą dėl aptariamo klausimo, ir garantija, kad ši teisė bus įgyvendinta kiekvieną kartą, kai yra priimamas su vaiku, nustatytomis ar nenustatytomis vaikų grupėmis ar apskritai vaikais susijęs sprendimas. 3 straipsnio 1 dalis sukuria savaiminį valstybių įsipareigojimą, yra tiesiogiai taikoma (savarankiškai vykdoma) ir gali būti panaudota teismuose;
 - (b) pagrindinis, aiškinamasis teisės principas. Jeigu teisinę nuostatą galima aiškinti keliais būdais, būtina pasirinkti tą aiškinimą, kuris geriausiai atitinka vaiko interesus. Konvencijoje ir jos fakultatyviniuose protokoluose įtvirtintos teisės suteikia aiškinimo sistemą;
 - (c) darbo tvarkos taisyklė. Priimant sprendimą, kuris darys įtaką konkrečiam vaikui, vaikų grupei ar visiems vaikams, sprendimo priėmimo procesas turėtų apimti galimo tokio sprendimo poveikio (teigiamo ar neigiamo) susijusiam vaikui ar vaikams vertinimą. Siekiant įvertinti ir nustatyti vaiko interesus, būtinos procedūrinės garantijos. Be to, sprendimo pagrindimas turėtų parodyti, kad į tokią teisę buvo aiškiai atsižvelgta. Tokiu atveju, valstybės dalyvės privalo paaiškinti, kaip tokia teisė buvo

² Komitetas tikisi, kad valstybės aiškins vystymąsi kaip „holistinę sąvoką, apimančią vaiko fizinį, psichinį, dvasinį, moralinį, psichologinį ir socialinį vystymąsi“ (bendrojo komentaro Nr. 5 12 paragrafas).

³ Bendrojo komentaro Nr. 13 (2011) dėl vaiko teisės būti apsaugotam nuo bet kokios formos smurto 61 paragrafas.

gerbiama sprendime, t. y. kas atitiko vaiko interesus, kokiais kriterijais buvo remtasi, kaip vaiko interesai buvo įvertinti, atsižvelgiant į kitas aplinkybes, nesvarbu, ar tai platūs politikos klausimą ar atskiri atvejai.

7. Šiame bendrajame komentare išsireiškimas „vaiko interesai“ apima visus tris aukščiau aptartus aspektus.

B. STRUKTŪRA

8. Šio bendrojo komentaro taikymo sritis apsiriboja Konvencijos 3 straipsnio 1 dalimi ir neapima 3 straipsnio 2 dalies, susijusios su vaiko gerove, ir 3 straipsnio 3 dalies dėl valstybių dalyvių įsipareigojimo užtikrinti, kad už vaikus atsakingos institucijos, tarnybos ir organai laikytųsi nustatytų standartų ir būtų priimti mechanizmai, kurie užtikrintų, kad standartai būtų gerbiami.
9. Komitetas išdėsto šio bendrojo komentaro tikslus (II skyrius) ir pristato valstybių dalyvių įsipareigojimo pobūdį ir apimtį (III skyrius). Be to, bendrajame komentare pateikta 3 straipsnio 1 dalies teisinė analizė (IV skyrius), kuri susieja jį su kitais Konvencijos bendraisiais principais. V skyrius yra skirtas vaiko intereso principo įgyvendinimui praktikoje, o VI skyrius pateikia rekomendacijas dėl bendrojo komentaro platinimo.

II. TIKSLAI

10. Šio bendrojo komentaro tikslas – užtikrinti, kad Konvencijos valstybės dalyvės taikytų ir gerbtų vaiko interesus. Jis apibrėžia reikalavimus tinkamai atsižvelgti į vaiko interesus, ypač teisminiuose ir administraciniuose sprendimuose, taip pat kituose veiksmuose, susijusiuose su vaiku kaip asmeniu ir visuose įstatymų, politikų, strategijų, programų, planų, biudžetų, teisinių ir biudžetinių iniciatyvų ir rekomendacijų, t. y. visų įgyvendinimo priemonių, priėmimo procesų, susijusių su vaikais ar konkrečia jų grupe, etapuose. Komitetas tikisi, kad visi asmenys, susiję su vaikais, taip pat tėvai ir globėjai naudos šį bendrąjį komentarą kaip vadovą, priimdami sprendimus.
11. Vaiko interesai yra dinamiška sąvoka, kuri apima įvairius nuolat besikeičiančius klausimus. Šis bendrasis komentaras pateikia vaiko interesų vertinimo ir nustatymo sistemą, tačiau nesiekia nurodyti, kas yra geriausia vaikui bet kurioje situacijoje bet kuriuo metu.
12. Pagrindinis šio bendrojo komentaro tikslas – sustiprinti vaiko teisės, kad pirmiausia (kai kuriais atvejais vaiko interesai turi būti svarbiausia aplinkybė, žr. 38 paragrafą) būtų įvertinti jo (jos) interesai ir į juos būtų atsižvelgta, supratimą ir taikymą. Bendras komentaro tikslas yra skatinti realius pažiūrų pokyčius, siekiant kad vaikai būtų gerbiami kaip teisių turėtojai. Tiksliau, tai turi įtakos šiems aspektams:

- (a) visų vyriausybės priimtų įgyvendinimo priemonių plėtojimui;
- (b) teisminių ar administracinių valdžios institucijų ar viešųjų subjektų per savo atstovus priimtiems individualiems sprendimams, kurie yra susiję su vienu ar keliais identifikuotais vaikais;
- (c) pilietinės visuomenės subjektų ir privataus sektoriaus, įskaitant pelno ir ne pelno siekiančių organizacijų, kurios teikia su vaikais susijusias ar jiems įtaką darančias paslaugas, priimtiems sprendimams;
- (d) rekomendacijoms dėl veiksmų, kurių privalo imtis su vaikais dirbantys asmenys, įskaitant tėvus ir globėjus.

III. VALSTYBIŲ DALYVIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ POBŪDIS IR APIMTIS

- 13. Kiekviena valstybė dalyvė privalo gerbti ir įgyvendinti vaiko teisę, kad būtų įvertinti jo (jos) interesai ir į juos būtų pirmiausia atsižvelgta. Be to, jos turi įsipareigojimą imtis visų būtinų, sąmoningų ir konkrečių priemonių, siekdamas įgyvendinti šią teisę.
- 14. 3 straipsnis 1 dalis nustato sistemą, kurioje valstybės dalyvės turi tris skirtingus įsipareigojimus:
 - (a) įsipareigojimą užtikrinti, kad vaiko interesai būtų *tinkamai įtraukti* ir *nuolat taikomi* visuose valstybės įstaigų veiksmuose, ypač visose įgyvendinimo priemonėse, administraciniuose ir teisiniuose procesuose, kurie turi tiesioginį arba netiesioginį poveikį vaikams;
 - (b) įsipareigojimą užtikrinti, kad visi teisiniai ir administraciniai sprendimai, taip pat su vaikais susijusios politikos ir teisės aktai pademonstruotų, kad pirmiausia atsižvelgė į vaiko interesus. Tai apima aprašymą, kaip interesai buvo nagrinėti ir vertinti ir jiems priskirta svarba;
 - (c) įsipareigojimą užtikrinti, kad vaiko interesai būtų įvertinti ir į juos būtų pirmiausia atsižvelgta sprendimuose ir veiksmuose, kurių imasi privatus sektorius, įskaitant paslaugas teikiančius subjektus. Ar bet kurie privatūs subjektai ar institucijos, priimančios su vaikais susijusias ar jiems įtaką darančias sprendimus.
- 15. Siekdamas užtikrinti laikymąsi, valstybės dalyvės turėtų imtis kelių įgyvendinimo priemonių pagal Konvencijos 4 ir 42 straipsnius bei 44 straipsnio 6 dalį ir užtikrinti, kad visuose veiksmuose pirmiausia būtų atsižvelgta į vaiko interesus, taip pat atlikti šiuos veiksmus:
 - (a) peržiūrėti ir, jei reikia, pakeisti nacionalinius teisės aktus ir kitus teisės šaltinius, siekdamas įtraukti 3 straipsnio 1 dalį, taip pat užtikrinti, kad reikalavimas atsižvelgti į vaiko interesus atsispindėtų ir būtų įgyvendintas visuose

nacionaliniuose įstatymuose ir reglamentuose, provincijos ar teritoriniuose teisės aktuose, privačių ar valstybinių institucijų, teikiančių paslaugas ar darančiųoms įtaką vaikams, veiklą reglamentuojančiose taisyklėse, bei teisiniuose ir administraciniuose procesuose bet kuriame lygyje kaip materialinė teisė ir darbo tvarkos taisyklė;

- (b) paisyti vaiko interesų, koordinuojant ir įgyvendinant politikas nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygiu;
- (c) sukurti skundų teikimo, teisių gynimo ar žalos atlyginimo mechanizmus ir procedūras, siekiant visiškai įgyvendinti vaiko teisę, kad jo (jos) interesai būtų tinkamai įtraukti ir nuolatos taikomi įgyvendinimo priemonėse, administraciniuose ir teisiniuose procesuose, kurie yra susiję arba turi įtakos vaikams;
- (d) atsižvelgti į vaiko interesus, skirstant nacionalinius išteklius programoms ir priemonėms, kurių tikslas yra įgyvendinti vaikų teises, ir veiklose, kurios gauna tarptautinę plėtros pagalbą ir paramą;
- (e) kuriant, stebint ir vertinant duomenų rinkimą, užtikrinti, kad vaiko interesai būtų aiškiai išdėstyti ir, jei reikia, remti mokslinius tyrimus dėl su vaikų teisėmis susijusių klausimų;
- (f) teikti informaciją ir organizuoti mokymus apie 3 straipsnio 1 dalį ir jo taikymą praktikoje visiems asmenims, kurie priima tiesiogiai ar netiesiogiai su vaikais susijusius sprendimus, įskaitant su vaikais dirbančius specialistus arba kitus žmones;
- (g) teikti tinkamą informaciją vaikams jiems suprantama kalba ir jų šeimoms bei globėjams, kad jie suprastų pagal 3 straipsnio 1 dalį saugomos teisės apimtį, taip pat sukurti būtinas sąlygas vaikams išreikšti savo požiūrį ir užtikrinti, kad į jų nuomone bus atsižvelgta;
- (h) kovoti su visomis neigiamomis pažiūromis ir sampratomis, kurios trukdo visiškai įgyvendinti vaiko teisę įvertinti ir pirmiausia atsižvelgti į jo (jo) interesus, pasitelkiant komunikacijos programas, apimančias žiniasklaidą ir socialinius tinklus, taip pat vaikus, siekiant, kad vaikai būtų pripažinti teisių turėtojais.

16. Siekiant visiškai atsižvelgti į vaiko interesus, būtina apsvarstyti toliau išvardytus parametrus:

- (a) visuotinį, nedalomą, tarpusavyje priklausomą ir susijusį žmogaus teisių pobūdį;
- (b) vaikų kaip teisių turėtojų pripažinimą;
- (c) pasaulinį Konvencijos pobūdį ir aprėptį;
- (d) valstybių dalyvių įsipareigojimą gerbti, saugoti ir įgyvendinti visas Konvencijoje nurodytas teises;
- (e) trumpalaikį, vidutinės trukmės ir ilgalaikį veiksmų, susijusių su vaiko laipsnišku vystymusi, poveikį.

IV. TEISINĖ ANALIZĖ IR SĄSAJOS SU BENDRAISIAIS KONVENCIJOS PRINCIP AIS

A. 3 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽODINĖ ANALIZĖ

1. „Imantis bet kokių vaikų liečiančių veiksmų“

(a) „Imantis bet kokių veiksmų“

17. 3 straipsnio 1 dalies tikslas – užtikrinti, kad teisė būtų užtikrinama visuose su vaikais susijusiuose sprendimuose ir veiksmuose. Tai reiškia, kad kiekvienas veiksmas, susijęs su vaiku ar vaikais, turi pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus. Žodis „veiksmas“ apima ne tik sprendimus, bet ir visus poelgius, elgesį, pasiūlymus, paslaugas, procedūras ir kitas priemones.
18. Neveikimas arba veiksmų nesiėmimas ir nepadarymas taip pat yra „veiksmai“, pvz., kai socialinės gerovės institucijos nesiima veiksmų vaikams apsaugoti nuo smurto ar prievartos.

(b) „liečiančių“

19. Teisinė pareiga taikoma visiems sprendimams ir veiksams, kurie yra tiesiogiai ir netiesiogiai susiję su vaikais. Todėl terminas „liečiančių“ pirmiausia reiškia tiesiogiai su vaiku, vaikų grupėmis ir visais vaikais susijusias priemones ir sprendimus, ir, antra, kitas priemones, kurios turi poveikį atskiriems vaikams, vaikų grupėms ar visiems vaikams, net jei tokios priemonės nėra tiesiogiai jiems skirtos. Kaip nurodyta Komiteto bendrajame komentare Nr. 7, tokie veiksmai apima vaikams skirtus veiksmus (pvz., susijusius su sveikata, priežiūra ar švietimu), taip pat veiksmus, kurie apima vaikus arba kitas gyventojų grupes (pvz., susijusius su aplinka, būstu ar transportu) (13 paragrafo b punktas). Todėl „liečiančių“ turi būti suprastas labai plačiai.
20. Iš tiesų, visi veiksmai, kurių imasi valstybė, yra vienaip ar kitaip susiję su vaikais. Tai nereiškia, kad kiekvienas valstybės veiksmas turi įtraukti visišką, formalų vaiko interesų vertinimo ir nustatymo procesą. Tačiau, jeigu sprendimas turės didelį poveikį vaikui ar vaikams, reikėtų didesnio apsaugos lygio ir išsamių procedūrų vaikų interesams apsvarstyti.

Todėl, aptariant priemones, kurios nėra tiesiogiai skirtos vaikui ar vaikams, terminas „liečiančių“ turėtų būti paaiškintas, atsižvelgiant į kiekvieno atvejo aplinkybes, kad būtų galima įvertinti veiksmo poveikį vaikui ar vaikams.

(c) „vaikų“

21. Terminas „vaikų“ reiškia visus 18-os metų amžiaus nesulaukusius asmenis valstybės dalyvės jurisdikcijoje be jokios diskriminacijos pagal Konvencijos 1 ir 2 straipsnius.

⁴ Bendrojo komentaro Nr. 11 (2009) dėl vietinių vaikų ir jų teisių pagal Konvenciją 30 paragrafas.

22. 2 straipsnio 1 dalis taikoma vaikams kaip individams ir įpareigoja valstybės dalyves vertinti ir pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus atskiruose sprendimuose.
23. Tačiau terminas „vaikų“ reiškia, kad teisė tinkamai atsižvelgti į jų interesus vaikams taikoma ne tik kaip individams, bet ir kaip grupei. Todėl valstybės privalo įvertinti ir pirmiausia atsižvelgti į vaikų kaip grupės interesus visuose su jais susijusiuose veiksmuose. Tai ypač akivaizdu įgyvendinimo priemonėse. Komitetas pabrėžia, kad vaiko interesai yra suvokiami kaip kolektyvinė ir individuali teisė, o tokios teisės taikymas vietos vaikams kaip grupei reikalauja apvarstyti, kaip teisė siejasi su kolektyvinėmis kultūrinėmis teisėmis.
24. Tai nereiškia, kad su individualiu vaiku susijusiame sprendime jo (jos) interesai turi būti suprasti kaip tokie patys kaip ir visų vaikų. Atvirkščiai, 3 straipsnio 1 dalis reiškia, kad vaiko interesai turi būti vertinami individualiai. Vaikų kaip individų ar grupės interesų nustatymo procedūros yra aprašytos V skyriuje.

2. „valstybinės ar privačios įstaigos, užsiimančios socialiniu aprūpinimu, teismai, administracijos ar įstatymų leidimo organai“

25. Valstybės įsipareigojimas tinkamai apsvarstyti vaiko interesus yra visapusiškas įsipareigojimas, apimantis visas su vaikais susijusias valstybės ir privačias įstaigas, užsiimančias socialiniu aprūpinimu, teismus, administracijos ar įstatymų leidimo organus. Nors tėvai nėra aiškiai paminėti 3 straipsnio 1 dalyje, „pagrindinis jų rūpestis turi būti vaiko interesai“ (18 straipsnio 1 dalis).

(a) „valstybinės ar privačios įstaigos, užsiimančios socialiniu aprūpinimu,“

26. Šie terminai neturėtų būti siaurai aiškinami ar apsiriboti socialinėmis institucijomis *stricto sensu*, tačiau turėtų būti suprantami kaip visos institucijos, kurių darbas ir sprendimai daro poveikį vaikams ir jų teisių įgyvendinimui. Tokios institucijos apima ne tik su ekonominėmis, socialinėmis ir kultūrinėmis teisėmis susijusias institucijas (pvz., globos, sveikatos apsaugos, aplinkos, švietimo, verslo, laisvalaikio, žaidimo ir kt.), bet ir tas, kurių veikla siejasi su pilietinėmis teisėmis ir laisvėmis (pvz., gimimo registracija, apsauga nuo smurto visose aplinkose ir kt.). Privačios įstaigos, užsiimančios socialiniu aprūpinimu, apima privataus sektoriaus organizacijas (pelno ar ne pelno siekiančias), kurios vaikams teikia paslaugas ir yra labai svarbios, kad vaikai galėtų naudotis savo teisėmis, taip pat tos, kurios veikia valstybės tarnybų vardu ar teikia alternatyvias paslaugas.

(b) „teismai“

27. Komitetas akcentuoja, kad „teismai“ reiškia visus teismo procesus visose institucijose, kuriose dirba teisėjai ar eiliniai asmenys, ir visas atitinkamas procedūras, susijusias su vaikais be jokių apribojimų. Tai apima taikinimo, tarpininkavimo ir arbitražo procesus.
28. Baudžiamosiose bylose interesų principas taikomas vaikams, kurie atsidūrė su įstatymo pažeidimu susijusiose situacijose (t. y. yra įtariami, apkaltinti ar pripažinti pažeidę įstatymus) arba dalyvauja (kaip aukos ar liudininkai) tokiose bylose, taip pat vaikai, kurių tėvai

atsidūrė su įstatymo pažeidimu susijusiose situacijose. Komitetas⁵ pabrėžia, kad vaiko interesų apsauga reiškia, kad tradiciniai baudžiamosios teisenos tikslai, tokie kaip represijos ar bausmės, su nepilnamečiais nusikaltėliais susijusiose situacijose turėtų užleisti kelią rehabilitacijai ir atstatomojo teisingumo tikslams.

29. Civilinėse bylose vaikas gali tiesiogiai arba per atstovą ginti savo interesus, pavyzdžiui, bylose dėl tėvystės, smurto prieš vaiką ar vaiko nepriežiūros, šeimos susijungimo, būsto ir kt. Teismo procesas gali daryti poveikį vaikui, pavyzdžiui, procesuose, susijusiuose su įvaikinimu ar skyrybomis, sprendimuose dėl globos, gyvenamosios vietos nustatymo, bendravimo ar dėl kitų didelį poveikį vaiko gyvenimui ir vystymuisi turinčių klausimų, taip pat bylose dėl smurto prieš vaiką ar nepriežiūros. Teismai privalo užtikrinti, kad visose situacijose ir sprendimuose bus atsižvelgta į vaiko interesus, nepriklausomai nuo tokių situacijų ar sprendimų procedūrinio ar esminio pobūdžio, ir turi parodyti, kad jie tai veiksmingai atliko.

(c) „administracijos organai“

30. Komitetas pabrėžia, kad visų lygių administracijos organų sprendimų apimtis yra labai plati ir apima sprendimus, susijusius su švietimu, globa, sveikatos priežiūra, aplinka, gyvenimo sąlygomis, apsauga, prieglobsčiu, migracija, pilietybės įgijimu ir kt. Atskiri šiose srityse administracijos organų priimti sprendimai turi būti įvertinti ir vadovautis vaiko interesais, kaip ir visos įgyvendinimo priemonės.

(d) „įstatymų leidimo organai“

31. Tai, kad valstybių dalyvių įsipareigojimas taikomas ir jų „įstatymų leidimo organams“ aiškiai parodo, kad 3 straipsnio 1 dalis yra susijusi su visais vaikais, o ne tik su vaikais kaip individualiais. Bet kokio įstatymo, reglamento ar kolektyvinių sutarčių (su vaikais susijusių dvišalių ar daugiašalių prekybos ar taikos sutarčių) priėmimo procese reikėtų vadovautis vaiko interesais. Vaiko teisė įvertinti ir pirmiausia atsižvelgti į jo (jos) interesus turėtų būti aiškiai įtraukta visuose susijusiuose teisės aktuose, ne tik tuose įstatymuose, kurie yra konkrečiai susiję su vaikais. Šis įsipareigojimas galioja ir sprendimuose dėl biudžeto, kurio rengimo ir plėtojimo procesuose būtina remtis vaiko interesų perspektyva, siekiant, kad toks biudžetas atsižvelgtų į vaiko teises.

3. „vaiko interesai“

32. Vaiko interesų sąvoka yra sudėtinga, o turinys turi būti nustatytas kiekvienu konkrečiu atveju. Įstatymų leidėjai, teisėjai, administracinės, socialinės ar švietimo institucijos gali paaiškinti sąvoką ir naudingai ja pasinaudoti, aiškindamos ir įgyvendindamos 3 straipsnio 1 dalį pagal visas kitas Konvencijos nuostatas. Todėl vaiko interesų sąvoka yra lanksti ir pritaikoma. Ji turėtų būti pritaikyta ir apibrėžta kiekvienu atskiru atveju, atsižvelgiant į konkrečią susijusio vaiko ar vaikų situaciją ir asmeninį kontekstą,

⁵ Bendrojo komentaro Nr. 10 (2007) dėl vaikų teisių nepilnamečių justicijoje 10 paragrafas

aplinkybes ar poreikius. Priimant individualius sprendimus, vaiko interesai turi būti įvertinti ir nustatyti pagal konkrečias kiekvieno vaiko aplinkybes. Priimant kolektyvinius sprendimus (pvz., įstatymo leidimų institucijų sprendimus), būtina įvertinti ir nustatyti vaiko interesus, atsižvelgiant į konkrečios grupės ir (arba) visų vaikų aplinkybes. Abiem atvejais, vertinimo ir nustatymo procesuose turėtų būti laikomasi Konvencijoje ir jos fakultatyviniuose protokoluose nurodytų teisių.

33. Vaiko interesai taikomi visuose su vaiku ar vaikais susijusiuose klausimuose, į juos atsižvelgiama, siekiant spręsti bet kokius galimus konfliktus, susijusius su Konvencijoje ir kitose žmogaus teisių sutartyse įtvirtintomis teisėmis. Būtina atkreipti dėmesį ir nustatyti galimus sprendimus, kurie atitinka vaiko interesus. Tai reiškia, kad valstybės, priimdamos įgyvendinimo priemones, privalo paaiškinti visų vaikų (įskaitant pažeidžiamų vaikų) interesus.
34. Dėl vaiko interesų sąvokos lankstumo ji gali būti pritaikyta pagal kiekvieno individualaus vaiko situaciją ir didinti žinias apie vaiko vystymąsi. Tačiau ji taip pat gali sudaryti galimybę manipuliuoti. Vyriausybės ir kitos valstybinės institucijos piktnaudžiavo vaiko interesų sąvoka, siekdamos pateisinti rasistines politikas, taip pat tėvai, siekdami apginti savo pačių interesus ginčiuose dėl globos, specialistai, kurie nenorėjo tuo užsiimti ir atmetė vaiko interesų vertinimą kaip nereikšmingą ir nesvarbų.
35. Įgyvendinimo priemonių atžvilgiu, siekiant užtikrinti, kad visuose teisės aktų ir politikos rengimo ir priėmimo procesuose visuose vyriausybės lygiuose pirmiausia būtų atsižvelgta į vaiko interesus, būtina nuolat vykdyti poveikio vaiko teisėms vertinimą, kad būtų galima numatyti pasiūlyto įstatymo, politikos ar biudžeto asignacijų poveikį vaikams ir jų galimybėms pasinaudoti savo teisėmis, taip pat poveikio vaikų teisėms analizę, kad būtų galima įvertinti faktinį įgyvendinimo poveikį.⁶

4. „svarbiausia“

36. Priimant visas įgyvendinimo priemones, pirmiausia būtina atsižvelgti į vaiko interesus. Žodis „būtina“ valstybėms primeta stiprų teisinį įsipareigojimą ir reiškia, kad valstybės negali savarankiškai nuspręsti, ar reikia vertinti vaiko interesus ir į juos tinkamai atsižvelgti bet kuriuose veiksmuose.
37. Išsireiškimas „svarbiausia“ reiškia, kad vaiko interesai negali būti vertinami taip pat, kaip ir visos kitos aplinkybės. Šią tvirtą poziciją pateisina speciali vaiko padėtis: priklausomybė nuo kitų, branda, teisinis statusas ir dažnai galimybės išreikšti savo nuomonę neturėjimas. Vaikai turi mažiau galimybių nei suaugusieji kovoti už savo interesus, todėl su vaikais susijusius sprendimus priimantys asmenys turi aiškiai juos suvokti. Jeigu vaiko interesai nėra akcentuojami, jie gali būti pamiršti.

⁶ Bendrojo komentaro Nr. 5 (2003) dėl bendrųjų Vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo priemonių 45 paragrafas.

38. Įvaikinimo atveju (21 str.), teisė, kad būtų atsižvelgta į vaiko interesus yra dar labiau sustiprinta. Tai jau yra ne vien svarbiausia aplinkybė, bet ir viršiausia aplinkybė. Iš tiesų, vaiko interesai yra lemiamas veiksnys, priimant sprendimus ne tik dėl įvaikinimo, bet ir kitais klausimais.
39. Tačiau, kadangi 3 straipsnio 1 dalis apima įvairias situacijas, Komitetas pripažįsta, kad taikant šį straipsnį, būtinas lankstumas. Įvertinti ir nustatyti vaiko interesai gali prieštarauti kitiems interesams ar teisėms (pvz., kitų vaikų, visuomenės, tėvų ir kitų asmenų interesams ir teisėms). Galimi vaiko kaip individo ir vaikų kaip grupės ar visų vaikų interesų konfliktai turi būti sprendžiami kiekvienu konkrečiu atveju, atidžiai išlaikant pusiausvyrą tarp visų šalių interesų ir priimant tinkamą kompromisą. Būtina imtis tokių pačių veiksmų, jeigu kitų asmenų teisės prieštarauja vaiko interesams. Jeigu neįmanoma suderinti interesų, valdžios institucijos ir sprendimus priimančys asmenys privalo analizuoti ir įvertinti susijusių asmenų teises, atsižvelgdami į tai, kad vaiko teisė pirmiausia atsižvelgti į jo (jos) interesus, reiškia, kad vaiko interesams priskiriama pirmenybė ir tai nėra vien tik viena iš aplinkybių. Todėl būtina suteikti didesnę reikšmę aspektams, kurie geriausiai tenkina vaiko interesus.
40. Jeigu vaiko interesai suvokiami kaip „svarbiausi“, būtina suprasti, kokią vietą vaiko interesai turi užimti visuose veiksmuose ir pasiryžti suteikti pirmenybę visiems interesams visomis aplinkybėmis, ypač, kai veiksmai turi nepaneigiamą poveikį susijusiems vaikams.

B. VAIKO INTERESAI IR SĄSAJOS SU KITAIŠ BENDRAISIAIS KONVENCIJOS PRINCIPAIŠ

1. Vaiko interesai ir teisė į nediskriminavimą (2 str.)

41. Teisė į nediskriminavimą nėra pasyvus įsipareigojimas, draudžiantis visas diskriminacijos naudotis teisėmis pagal Konvenciją formas, tačiau taip pat reikalauja, kad valstybės imtųsi aktyvių priemonių, siekdamos užtikrinti veiksmingas vienodas galimybes visiems vaikams naudotis teisėmis pagal Konvenciją. Tam gali reikėti teigiamų priemonių, skirtų realios nelygybės padėčiai ištaisyti.

2. Vaiko interesai ir teisė gyventi, išgyventi ir vystytis (6 str.)

42. Valstybės privalo sukurti aplinką, kuri gerbia žmogaus orumą ir užtikrina holistinį kiekvieno vaiko vystymąsi. Vertindama ir nustatydamą vaiko interesus, valstybė privalo užtikrinti visišką pagarbą jo (jos) prigimtinę teisei gyventi, išgyventi ir vystytis.

3. Vaiko interesai ir teisė būti išklaustyti (12 str.)

43. Vaiko interesų vertinimas turi apimti pagarbą vaiko teisei laisvai išreikšti savo pažiūras ir į jas atsižvelgti visuose su vaikais susijusiuose klausimuose. Tai aiškiai išdėstyta Komiteto bendrajame komentare Nr. 12, kuris taip pat akcentuoja neatskiriamą sąsają tarp

3 straipsnio 1 dalies ir 12 straipsnio. Abu straipsniai vienas kitą papildo. 3 straipsnio 1 dalis siekia įgyvendinti vaiko interesus, o 12 straipsnis pateikia metodologiją, skirtą išklaupti vaiko ar vaikų pažiūras ir juos įtraukti į visus su vaiku susijusius procesus, įskaitant vaiko interesų vertinimą. 3 straipsnio 1 dalis negali būti teisingai taikoma, jeigu nėra įvykdyti 12 straipsnio reikalavimai. Panašiai 3 straipsnio 1 dalis sustiprina 12 straipsnio funkcionalumą, palengvindamas esminį vaikų vaidmenį visuose jų gyvenimą veikiančiuose sprendimuose.⁷

44. Didėjantys vaiko gebėjimai (5 str.) turi būti apsvarstyti, kai vaiko interesams ir teisei būti išklaustam kyla grėsmė. Komitetas jau nustatė, kad kuo daugiau vaikas žino, patyrė ir supranta, tuo daugiau tėvai, teisėti globėjai ir kiti teisiškai už vaiką atsakingi asmenys privalo keisti vadovavimą ir pakreipimą priminimais ir patarimais, o vėliau pereiti prie bendravimo lygiomis teisėmis.⁸ Panašiai, vaikui bręstant, jo (jos) pažiūroms turi būti suteikiama didesnė svarba, vertinant vaiko interesus. Kūdikiai ir maži vaikai turi tokias pačias teises kaip ir visi vaikai, kad būtų atsižvelgta į jų interesus, net jeigu jie negali išreikšti savo pažiūrų ar sau atstovauti kaip vyresni vaikai. Valstybės privalo užtikrinti tinkamas sąlygas, įskaitant atstovavimą, jei reikia, siekdamas vertinti vaikų interesus. Tas pats taikoma vaikams, kurie negali ar nenori išreikšti savo pažiūrų.
45. Komitetas primena, kad Konvencijos 12 straipsnio 2 dalis numato vaiko teisę būti išklaustam tiesiogiai arba per atstovą bet kokio jį (ją) liečiančio teismo ar administracinio nagrinėjimo metu (žr. V skyriaus B dalį).

V. ĮGYVENDINIMAS – VAIKO INTERESŲ VERTINIMAS IR NUSTATYMAS

46. Kaip minėta anksčiau „vaiko interesai“ yra teisė, principas ir darbo tvarkos taisyklė, kuri remiasi visų vaiko ar vaikų interesų elementų vertinimu konkrečiose situacijose. Vertinant ir nustatant vaiko interesus, kad būtų priimtas sprendimas dėl specialios priemonės, būtina imtis toliau išvardytų veiksmų:
- (a) pirmiausia, atsižvelgiant į konkrečias faktines atvejo aplinkybes, išsiaiškinti atitinkamus interesų vertinimo elementus, suteikti jiems konkretų turinį ir priskirti svorį kiekvienam elementui vienas kito atžvilgiu;
 - (b) antra, siekiant tai padaryti, būtina laikytis procedūros, kuri užtikrina teisinės garantijas ir tinkamą teisės taikymą.
47. Vaiko interesų vertinimas ir nustatymas apima du žingsnius, kurių būtina laikytis, kai reikia priimti sprendimą. „Interesų vertinimas“ susideda iš visų elementų, būtinų su individualiu vaiku ar vaikų grupe susijusiems sprendimams priimti konkrečioje situacijoje,

⁷ Bendrojo komentaro Nr. 12 70–74 paragrafai.

⁸ Ten pat, 84 paragrafas.

įvertinimo ir balansavimo. Šiuos veiksmus atlieka sprendimus priimančias asmuo arba jo (jos) darbuotojai (jei įmanoma, daugiadisciplininė komanda) ir juose turi dalyvauti vaikas. „Interesų nustatymas“ apibūdina formalų procesą su griežtomis procedūrinėmis apsaugos priemonėmis, sukurtomis vaiko interesams nustatyti, remiantis interesų vertinimu.

A. INTERESŲ VERTINIMAS IR NUSTATYMAS

48. Vaiko interesų vertinimas yra specifinė veikla, kurią reikia vykdyti kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į konkrečias kiekvieno vaiko, vaikų grupės ar visų vaikų aplinkybes. Tokios aplinkybės siejasi su individualiomis susijusio vaiko ar vaikų savybėmis, tokiomis kaip, be viso kito, amžius, lytis, brandos lygis, patirtis, priklausymas mažumos grupei, fizinė, sensorinė ar protinė negalia, taip pat socialinės ir kultūrinės vaiko ar vaikų aplinkybės (pvz., ar vaikas turi tėvus, ar su jais gyvena, santykių tarp vaiko ir jo (jos) šeimos ar globėjų kokybė, aplinkos saugumas, kokybiškų alternatyvių priemonių, prieinamų šeimai, išplėstinei šeimai ar globėjams, buvimas ir kt.).
49. Vaiko interesų nustatymas turėtų prasidėti nuo konkrečių aplinkybių, dėl kurių vaikas yra unikalus, vertinimo. Tai reiškia, kad kai kurie elementai bus panaudoti, o kai kurie ne, taip pat daro įtaką, kaip jie bus įvertinti vienas kito atžvilgiu. Visų vaikų interesų vertinimas apima tuos pačius elementus.
50. Komiteto nuomone, naudinga sudaryti nebaigtinį ir nehierarchinį elementų, kuriuos bet kuris sprendimus priimančias ir vaiko interesus nustatantis asmuo galėtų įtraukti į interesų vertinimo procesą, sąrašą. Nebaigtinis elementų pobūdis sąrašė reiškia, kad galima neapsiriboti vien šiais elementais ir apsvarstyti kitus veiksmus, atsižvelgiant į konkrečias atskiro vaiko ar vaikų grupės aplinkybes. Visi sąrašė nurodyti elementai turi būti apsvarstyti ir suderinti, atsižvelgiant į kiekvieną situaciją. Sąrašas turėtų suteikti ne tik konkrečias rekomendacijas, bet ir lankstumą.
51. Toks elementų sąrašas valstybei ar sprendimus priimančiam asmeniui suteiktų rekomendacijas dėl tam tikrų vaikų veikiančių sričių (pvz., šeima, įvaikinimas ir nepilnamečių justicijos įstatymai), reguliavimo. Jei reikia, galima pridėti kitus pagal teises tradicijas tinkamus elementus. Komitetas norėtų pabrėžti, kad papildant elementų sąrašą, galutinis vaiko interesų tikslas yra užtikrinti visišką ir veiksmingą naudojimąsi Konvencijoje pripažintomis teisėmis ir holistinį vaiko vystymąsi. Todėl Konvencijoje įtvirtintoms teisėms prieštaraujantys elementai arba elementai, kurie turi teisėms pagal Konvenciją prieštaraujantį poveikį, negali būti laikomi pagrįstais, vertinant tai, kas geriausia vaikui ar vaikams.

1. Elementai, kuriuos būtina apsvarstyti, vertinant vaiko interesus

52. Remdamasis šiomis preliminariomis aplinkybėmis, Komitetas mano, kad toliau išvardyti elementai, kuriuos būtina apsvarstyti, vertinant ir nustatant vaiko interesus, yra svarbūs nagrinėjamoje situacijoje.

(a) Vaiko pažiūros

53. Konvencijos 12 straipsnyje numatyta vaiko teisė išreikšti savo pažiūras visais jį liečiančiais klausimais. Bet koks sprendimas, kuris neatsižvelgia į vaiko pažiūras arba nesuteikia tinkamos svarbos pagal jo (jos) amžių ir brandą, negerbia vaiko ar vaikų galimybės daryti įtaką, nustatant interesus.
54. Tai, kad vaikas yra labai jaunas arba pažeidžiamas (pvz., turi negalią, priklauso mažumos grupei, yra migrantas ir kt.) neatima iš jo (jos) teisės išreikšti savo pažiūras ir nesumažina vaiko pažiūrų svarbos, nustatant jo (jos) interesus. Specialių priemonių priėmimas, siekiant užtikrinti, kad vaikai tokiose situacijose galėtų pasinaudoti lygiomis teisėmis, priklauso nuo individualaus vertinimo, kuris užtikrina pačių vaikų vaidmenį sprendimų priėmimo procese, taip pat pagrįstą tinkamų sąlygų pritaikymą⁹ ir paramą, jei reikia, užtikrinti visišką jų dalyvavimą jų interesų vertinimo procese.

(b) Vaiko tapatybė

55. Vaikai nėra vienalytė grupė, todėl, vertinant vaikų interesus, būtina atsižvelgti į įvairovę. Vaiko tapatybė apima savybes, tokias kaip lytis, seksualinė orientacija, tautinė kilmė, religija ir pažiūros, kultūrinis identitetas, asmenybė. Nors vaikai ir jauni žmonės turi tokius pačius universalius pagrindinius poreikius, tokių poreikių išreiškimas priklauso nuo įvairių asmeninių, fizinių, socialinių ir kultūrinių aspektų, įskaitant didėjančius jų gebėjimus. Konvencija užtikrina vaiko teisę išsaugoti savo identiškumą (8 str.), o tokia teisė turi būti gerbiama ir apsvarstoma, vertinant vaiko interesus.
56. Religinė ir kultūrinė tapatybė, pavyzdžiui, svarstant vaiko atidavimą į globą namų aplinkoje ar į priežiūros įstaigas, taip pat yra labai svarbus aspektas, todėl būtina tinkamai atsižvelgti į vaiko auklėjimo tęstinumą ir vaiko etninę kilmę, religinę ir kultūrinę priklausomybę ir gimtąją kalbą (20 straipsnio 3 dalis), todėl sprendimus priimančiam asmuo turi atsižvelgti į šias specialias aplinkybes, vertindamas ir nustatydamas vaiko interesus. Tokie patys principai galioja įvaikino, atskyrimo nuo tėvų ar jų skyrybų atveju. Tinkamas vaiko interesų svarstymas reiškia, kad vaikai turi galimybę pažinti savo šalies kultūrą (ir, jei įmanoma, kalbą) šeimos kilmę ir galimybę gauti informaciją apie savo biologinę šeimą pagal atitinkamos šalies teisinius ir profesinius reglamentus (žr. 9 straipsnio 4 dalį).
57. Nors būtina atsižvelgti į vaiko religinių ir kultūrinių vertybių ir tradicijų išsaugojimą kaip vaiko identiteto dalį, praktikos, kurios neatitinka arba nėra suderinamos su Konvencijoje įtvirtintomis teisėmis, neatitinka vaiko interesų. Kultūrinė tapatybė negali pateisinti sprendimus priimančių asmenų ar valdžios institucijų vykdomo tradicijų ir kultūrinių vertybių įtvirtinimo, atimančio iš vaiko ar vaikų galimybę pasinaudoti Konvencijoje numatytais teisėmis.

⁹ Žr. Neįgaliųjų teisių konvencijos 2 str. „Tinkamas sąlygų pritaikymas“ reiškia būtinus ir tinkamus pakeitimus ir pritaikymą, dėl kurių nepatiriama neproporcinga ar nepagrįsta našta ir kurių reikia konkrečiu atveju, siekiant užtikrinti [...] galimybę naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis lygiai su kitais asmenimis ar galimybę įgyvendinti šias teises ir laisves.

(c) Šeimos aplinkos išsaugojimas ir santykių palaikymas

58. Komitetas primena, kad būtina vykdyti vaiko teisių vertinimą ir nustatymą galimo vaiko atskyrimo nuo jo (jos) tėvų kontekste (9, 18 ir 20 straipsniai). Komitetas taip pat pabrėžia, kad minėti elementai yra konkrečios teisės, o ne tik vaiko interesų nustatymo elementai.
59. Šeima yra pagrindinė visuomenės ląstelė ir natūrali jos narių, ypač vaikų, augimo ir gerovės aplinka (Konvencijos preambulė). Vaiko teisę į šeimos gyvenimą saugo Konvencija (16 straipsnis). Terminas „šeima“ turi būti aiškinamas plačiąja prasme ir apimti biologinius tėvus, įtėvius ar globėjus ir, jei taikoma, išplėstinės šeimos ar bendruomenės narius, kaip tai numato vietiniai papročiai (5 straipsnis).
60. Šeimos išskyrimo prevencija ir šeimos vienybės išsaugojimas yra svarbūs vaiko apsaugos sistemos komponentai, kurie remiasi 9 straipsnio 1 dalyje numatytais teisėmis „kad vaikas nebūtų išskirtas su savo tėvais prieš jų norą, išskyrus tuos atvejus, kai [...] toks atskyrimas yra būtinas vaiko interesams.“ Be to, nuo vieno ar abiejų tėvų atskirtas vaikas turi teisę „nuolat su jais bendrauti, išskyrus atvejus, kai tai nesuderinama su vaiko interesais“ (9 straipsnio 3 dalis). Tai taip pat taikoma bet kuriam asmeniui, kuris turi globos teises, teisėtiems ar pagrindiniams globėjams, įtėviams ir asmenims, su kuriais vaikas palaiko stiprius asmeninius santykius.
61. Atsižvelgiant į vaiko atskyrimo nuo jo (jos) tėvų poveikio rimtumą, toks atskyrimas turėtų būti vykdomas tik kaip kraštutinė priemonė, kai vaikui gresia pavojus patirti neišvengiamą žalą ar kitaip prireikus. Atskyrimas neturėtų įvykti, jeigu mažiau intervencinės priemonės gali apsaugoti vaiką. Valstybės, prieš nusprendamos taikyti atskyrimą, turėtų suteikti pagalbą tėvams prisiimti jų pareigas ir atkurti ar sustiprinti šeimos gebėjimus rūpintis vaiku, išskyrus atvejus, kaip atskyrimas yra būtinas, siekiant apsaugoti vaiką. Ekonominės priežastys negali būti pagrindas atskirti vaiką nuo jo (jos) tėvų.
62. Alternatyvios globos vaikams gairės¹⁰ siekia užtikrinti, kad vaikai nebūtų perduoti į alternatyvios globos aplinką be jokios priežasties, o alternatyvios globos atveju, tokia globa būtų teikiama pagal tinkamas sąlygas, kurios atitinka vaiko teises ir interesus. Ypač „finansinis ar materialini skurdas ar tiesiogiai ar netiesiogiai tokiam skurdui priskirtos sąlygos neturėtų būti vienintelis vaiko pašalinimo iš tėvų priežiūros pagrindimas [...], tačiau turėtų būti suvokiamas kaip ženklas, kad šeimai būtina suteikti tinkamą pagalbą“ (15 paragrafas).
63. Taip pat vaikas negali būti atskirtas nuo savo tėvų dėl vaiko arba jo (jos) tėvų negalios.¹¹ Atskyrimo galimybė gali būti svarstoma tik tais atvejais, kai būtina parama šeimai, siekiant ją išsaugoti, yra nepakankamai veiksminga, kad būtų išvengta vaiko nepriežiūros ar palikimo pavojaus ar grėsmės vaiko saugumui.

¹⁰ Generalinės asamblėjos rezoliucijos 64/142 priedas.

¹¹ Neįgalųjų teisių konvencijos 23 straipsnio 4 dalis.

64. Atskyrimo atveju, valstybės privalo užtikrinti, kad vaiko ar jo (jos) šeimos situacija buvo įvertinta ir, jei įmanoma, tokį vertinimą atliko daugiadisciplininė iš kvalifikuotų specialistų sudaryta komanda, vadovaudamasi teismo sprendimais ir Konvencijos 9 straipsniu ir užtikrindama, kad jokios kitos galimybės neatitiko vaiko interesų.
65. Kai atskyrimas tampa neišvengiamas, sprendimus priimančys asmenys privalo užtikrinti, kad vaikas išlaikytų sąsajas ir ryšius su savo tėvais ir šeima (broliais ir seserimis, giminaičiais ir asmenimis, su kuriais vaikas palaiko stiprius asmeninius ryšius), išskyrus atvejus, kai tai prieštarauja vaiko interesams. Priimant sprendimus dėl susitikimų dažnumo ir trukmės bei kitų ryšių, kai vaikas yra atskirtas nuo šeimos, būtina atsižvelgti į santykių kokybę ir poreikį juos išlaikyti.
66. Kai vaiko santykiai su jo (jos) tėvais nutrūksta dėl migracijos (tėvų be vaiko ar vaiko be tėvų), vertinant vaiko interesus sprendimuose dėl šeimos suvienijimo, būtina atsižvelgti į šeimos vienybės išsaugojimą.
67. Komitetas laikosi nuomonės, kad bendros tėvų pareigos geriausiai atitinka vaiko interesus. Tačiau, priimant sprendimus dėl tėvų pareigų, konkretaus vaiko interesai turi būti vienintelis kriterijus. Jeigu pagal įstatymą tėvų pareigos automatiškai suteikiamos vienam ar abiem tėvams, tokie veiksmai prieštarauja vaiko interesams. Vertindamas vaiko interesus, teisėjas privalo atsižvelgti į vaiko teisę išsaugoti savo santykius su abiem tėvais, kaip ir į kitus su byla susijusius elementus.
68. Komitetas ragina ratifikuoti ir įgyvendinti Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos konvencijas,¹² kurios palengvina vaiko interesų principo taikymą ir suteikia garantijas dėl jų įgyvendinimo tuo atveju, jei tėvai gyvena skirtingose šalyse.
69. Tais atvejais, kai tėvai arba kiti pagrindiniai globėjai įvykdo nusikaltimą, būtina suteikti sulaikymo alternatyvų galimybę, kuri būtų taikoma kiekvienu konkrečiu atveju, visiškai atsižvelgiant į galimą skirtingų bausmių poveikį susijusio vaiko ar vaikų interesams.¹³
70. Šeimos aplinkos išsaugojimas apima vaiko ryšių platesniąja prasme išsaugojimą. Šie ryšiai reiškia santykius su išplėstine šeima, pvz., seneliais, dėdėmis / tetomis, draugais, mokykla ir platesne aplinka, ir yra ypač svarbūs tais atvejais, kai vaikai yra atskirti nuo tėvų ir gyvena skirtingose vietose.

(d) Vaiko globa, apsauga ir saugumas

71. Vertinant ir nustatant vaiko ar vaikų interesus, būtina atsižvelgti į valstybės įsipareigojimą vaikui teikti tokią apsaugą ir globą, kokos reikia jo (jos) gerovei (3 straipsnio 2 dalis). Terminai „apsauga ir globa“ taip pat turi būti suprantami plačiąja prasme, kadangi jų

¹² Konvencijos Nr. 28 dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (1980), Nr. 33 dėl vaiko apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje (1993), Nr. 23 dėl teismo sprendimų dėl išlaikymo prievolių pripažinimo ir vykdymo (1973), Nr. 24 dėl išlaikymo prievolėms taikomos teisės (1973).

¹³ Žr. Bendrųjų diskusijų dėl įkaltintų tėvų vaikų dienos rekomendacijas (2011).

tikslas nėra nurodytas ribotomis ar neigiamomis sąlygomis (pvz., „apsaugoti vaiką nuo žalos“), o atsižvelgiant į visapusišką idealą vaiko „gerovei“ ir vystymuisi užtikrinti. Vaikų gerovė plačiąja prasme apima pagrindinius materialinius, fizinius, švietimo ir emocinius poreikius, taip pat meilės ir saugumo poreikį.

72. Emocinė globa yra pagrindinis vaiko poreikis. Jeigu tėvai arba pagrindiniai globėjai nepatenkina vaiko emocinių poreikių, būtina imtis veiksmų, kad vaikai išugdytų saugų prisirišimą. Labai svarbu, kad vaikai dar ankstyvame amžiuje suformuotų prisirišimą prie globėjo, o toks prisirišimas, jei tinkama, turi būti ilgainiui palaikomas, siekiant vaikui suteikti stabilią aplinką.
73. Vaiko interesų vertinimas taip pat turi apimti vaiko saugumą, t. y. vaiko teisę į apsaugą nuo visų formų fizinio ir psichologinio smurto, sužalojimų ar prievartos (19 str.), seksualinio priekabiavimo, bendraamžių spaudimo, patyčių, žeminančio elgesio ir kt.,¹⁴ taip pat apsaugą nuo seksualinio, ekonominio ir kitokio išnaudojimo, narkotikų, darbo, ginkluotų konfliktų ir kt. (32–39 str.)
74. Interesais pagrįsto požiūrio taikymas sprendimų priėmimo procese reiškia vaiko saugumo ir vientisumo vertinimą tuo metu. Tačiau atsargumo principas taip pat reikalauja įvertinti pavojaus ir žalos galimybę ateityje bei kitas sprendimo pasekmes vaiko saugumui.

(e) Pažeidžiamumo situacija

75. Vaiko pažeidžiamumo situacija (pvz., negalia, priklausymas mažumos grupei, vaikai pabėgėliai ar prieglobsčio prašytojai, prievartos aukos, gatvės vaikai ir kt.) yra svarbus elementas, kurį būtina apsvarstyti. Pažeidžiamo vaiko ar vaikų interesų nustatymo tikslas turi būti susijęs ne tik su galimybe naudotis visomis Konvencijoje numatytomis teisėmis, bet ir su kitomis žmogaus teisių normomis, susijusiomis su konkrečiomis situacijomis, pavyzdžiui, be viso kito, Neįgaliųjų teisių konvencijoje ir Konvencijoje dėl pabėgėlių statuso nurodytomis situacijomis.
76. Konkrečioje pažeidžiamumo situacijoje atsidūrusio vaiko interesai nėra tokie patys kaip visų tokioje pačioje pažeidžiamumo situacijoje atsidūrusių vaikų interesai. Valdžios institucijos ir sprendimus priimančias asmenys privalo atsižvelgti į skirtingus kiekvieno vaiko pažeidžiamumo tipus ir laipsnius, kadangi kiekvienas vaikas yra unikalus. todėl kiekviena situacija turi būti įvertinta pagal vaiko unikalumą. Turėtų būti atliktas kiekvieno vaiko istorijos nuo pat gimimo individualizuotas vertinimas, kurį reguliariai peržiūrėtų daugiadisciplininė komanda, ir rekomenduojamas tinkamas sąlygų pritaikymas viso vaiko vystymosi proceso metu.

(f) Vaiko teisė į sveikatą

77. Vaiko teisė į sveikatą (24 str.) ir jo (jos) sveikatos būklė yra pagrindiniai aspektai, vertinant vaiko interesus. Tačiau, jeigu yra daugiau nei vienas galimas gydymo būdas arba

¹⁴ Bendrasis komentaras Nr. 13 (2011) dėl vaiko teisės būti apsaugotam nuo bet kokios formos smurto.

gydymo rezultatas yra neaiškus, būtina įvertinti visų galimų gydymo būdų privalumus, rizikas ir pašalinį poveikį, be to, būtina tinkamai atsižvelgti į vaiko pažiūras, remiantis jo (jos) amžiumi ir branda. Šiuo atžvilgiu, vaikai turėtų gauti pakankamą ir tinkamą informaciją, kad galėtų suprasti situaciją ir visus svarbius su jų interesais susijusius aspektus, ir galimybę, jei įmanoma, duoti informuotą sutikimą.¹⁵

78. Pavyzdžiui, dėl paauglių sveikatos Komitetas¹⁶ nurodė, kad valstybės dalyvės privalo užtikrinti, kad visi mokyklą lankantys ar jos nelankantys paaugliai turėtų galimybę gauti tinkamą informaciją, kuri yra svarbi jų sveikatai ir vystymuisi, ir galėtų priimti tinkamus sprendimus dėl su sveikata susijusio elgesio. Tai galėtų apimti informaciją dėl tabako, alkoholio ir kitų medžiagų vartojimo ir piktnaudžiavimo, informaciją apie mitybą, tinkamą informaciją apie seksualinę ir reprodukcinę sveikatą, ankstyvo nėštumo pavojus, ŽIV / AIDS prevenciją ir lytiniu keliu plintančias ligas. Paaugliai su psichosocialiniais sutrikimais turi teisę būtų gydomi ir prižiūrimi bendruomenėje, kurioje gyvena, tiek, kiek tai įmanoma. Jeigu būtina hospitalizacija ar apgyvendinimas stacionarioje institucijoje, vaiko interesai turi būti įvertinti prieš sprendimo priėmimą, atsižvelgiant į vaiko pažiūras (tokios pačios aplinkybės galioja ir jaunesniems vaikams). Vaiko sveikata ir gydymo galimybės taip pat gali būti interesų vertinimo ir nustatymo dalis kitų reikšmingų sprendimų atžvilgiu (pvz., leidimo gyventi suteikimas, remiantis humanitarinėmis priežastimis).

(g) Vaiko teisė įgyti išsilavinimą

79. Galimybė įgyti nemokamą kokybišką išsilavinimą, įskaitant ugdymą ankstyvojoje vaikystėje, neformalų ar neoficialų išsilavinimą ir susijusią veiklą, atitinka vaiko interesus. Visi sprendimai dėl priemonių ir veiksmų, susijusių su konkrečiu vaiku ar vaikų grupe, turi gerbti vaiko ar vaikų interesus dėl išsilavinimo. Siekdamas skatinti galimybę didesniai vaikų skaičiui įgyti išsilavinimą ar geresnės kokybės išsilavinimą, valstybės dalyvės privalo turėti kvalifikuotus mokytojus ir kitus specialistus, dirbančius skirtingose švietimo susijusiose aplinkose, ir tinkamus mokymo ir mokymosi metodus, atsižvelgdamos į tai, kad išsilavinimas yra ne tik ateities investicija, bet taip pat malonios veiklos, pagarbos, dalyvavimo ir ambicijų įgyvendinimo galimybė. Reagavimas į šį reikalavimą ir vaikų atsakomybių stiprinimas, kad jie galėtų įveikti bet kokius apribojimus dėl savo pažeidžiamumo, atitinka vaikų interesus.

2. Interesų vertinimo elementų suderinimas

80. Būtina pabrėžti, kad pagrindinis interesų vertinimas yra bendrasis visų vaiko interesų elementų vertinimas, kai kiekvieno elemento svarba priklauso nuo kitų elementų. Ne visi elementai yra svarbūs konkrečiu atveju, todėl kiekvieną kartą gali būti naudojami skirtingi elementai skirtingais būdais. Kiekvieno elemento turinys visada skirsis,

¹⁵ Bendrojo komentaro Nr. 15 (2013) dėl vaiko teisės naudotis tobuliausiomis sveikatos sistemos paslaugomis (24 str.) 31 paragrafas.

¹⁶ Bendrasis komentaras Nr. 4 (2003) dėl paauglių sveikatos ir vystymosi Vaiko teisių konvencijos kontekste.

priklausomai nuo vaiko ir atvejo, sprendimo tipo ir konkrečių aplinkybių. Be to, kiekvieno elemento svarba visame vertinimo procese taip pat skirsis.

81. Interesų vertinimo elementai gali vienas kitam prieštarauti, svarstant konkretų atvejį ir jo aplinkybes. Pavyzdžiui, šeimos aplinkos išsaugojimas gali prieštarauti poreikiui apsaugoti vaiką nuo tėvų smurto ar prievartos pavojaus. Tokiose situacijose elementai turi būti įvertinti vienas kito atžvilgiu, siekiant rasti sprendimą, kuris atitiktų vaiko ar vaikų interesus.
82. Asmuo, vertindamas įvairius elementus, privalo atsižvelgti, ar vaiko interesų vertinimo ir nustatymo tikslas yra užtikrinti visišką ir veiksmingą galimybę naudotis Konvencijoje ir jos fakultatyviniuose protokoluose pripažintomis teisėmis ir holistinį vaiko vystymąsi.
83. Gali susidaryti situacijos, kai „apsaugos“ veiksniai, veikiantys vaiką (pvz., kurie gali reikšti teisių apribojimus ar suvaržymus), turi būti įvertinti „galių suteikimo“ priemonių atžvilgiu (tai reiškia visišką naudojimąsi teisėmis be jokių suvaržymų). Tokiose situacijose vaiko amžius ir branda turėtų būti elementų suderinimo orientyras. Būtina atsižvelgti į fizinį, emocinį, kognityvinį ir socialinį vaiko vystymąsi, siekiant įvertinti vaiko brandos lygį.
84. Atliekant interesų vertinimą, būtina atsižvelgti į tai, kad vaiko gebėjimai didės. Todėl sprendimus priimančias asmenys turėtų apsvarstyti priemones, kurios gali būti peržiūrėtos ar atitinkamai pritaikytos, ir vengti priimti galutinius ir nekeičiamus sprendimus. Siekdami tai padaryti, jie turėtų ne tik įvertinti fizinius, emocinius, edukacinius ir kitus poreikius konkrečiu sprendimo priėmimo momentu, bet ir apsvarstyti galimus vaiko vystymosi scenarijus ir juos analizuoti trumpalaikiu ir ilgalaikiu požiūriu. Šiame kontekste sprendimai turėtų įvertinti dabartinės ir būsimos vaiko situacijos tęstinumą ir stabilumą.

B. PROCEDŪRINĖS APSAUGOS PRIEMONĖS, SKIRTOS VAIKO INTERESŲ ĮGYVENDINIMUI UŽTIKRINTI

85. Siekiant užtikrinti teisingą vaiko teisės pirmiausia atsižvelgti į jo (jos) interesus įgyvendinimą, būtina priimti ir laikytis tam tikrų vaikams palankių procedūrinių apsaugos priemonių. Todėl vaiko interesų sąvoka yra darbo tvarkos taisyklė (žr. 6 paragrafo b punktą).
86. Nors su vaikais susijusius sprendimus priimančios valstybės institucijos ir organizacijos privalo veikti, laikydamosi įsipareigojimo vertinti ir nustatyti vaiko interesus, nesitikima, kad žmonės, kurie kasdien priima sprendimus dėl vaikų (pvz., tėvai, globėjai, mokytojai ir kt.), griežtai laikysis šios dviejų etapų procedūros, net jeigu kasdieniniame gyvenime priimti sprendimai taip pat privalo gerbti ir atsižvelgti į vaiko interesus.
87. Valstybės privalo įdiegti formalius procesus su griežtomis procedūrinėmis apsaugos priemonėmis, sukurtomis, siekiant vertinti ir nustatyti vaiko interesus su vaikais susijusiuose sprendimuose, įskaitant rezultatų vertinimo mechanizmus. Valstybės privalo sukurti skaidrius ir objektyvius procesus visiems sprendimams, kuriuos priima įstatymų leidimo institucijos, teisėjai ar administraciniai organai, ypač tose srityse, kurios yra tiesiogiai susijusios su vaiku ar vaikais.

88. Komitetas kviečia valstybes ir visus vaikų interesus vertinančius ir nustatančius asmenis atkreipti ypatingą dėmesį į toliau išvardytas apsaugos priemones ir garantijas.

(a) Vaiko teisė išreikšti savo pažiūras

89. Esminis proceso elementas – bendravimas su vaikais, siekiant sudaryti sąlygas prasmingam vaikų dalyvavimui ir nustatyti jų interesus. Toks bendravimas turėtų apimti vaikų informavimą apie procesą ir galimus tvarius sprendimus ir paslaugas, taip pat informacijos rinkimą iš vaikų ir jų pažiūrų išsiaiškinimą.
90. Kai vaikas pageidauja išreikšti savo pažiūras ir tokia teisė yra įgyvendinama per atstovą, pastarojo įsipareigojimas yra tiksliai perduoti vaiko pažiūras. Situacijose, kai vaiko pažiūros prieštarauja jo (jos) atstovo pažiūroms, būtina sukurti procedūrą, kad vaikas galėtų kreiptis į valdžios institucijas ir, jei reikia, siekti, kad būtų numatytas atskiras vaiko atstovavimas (pvz., globėjas *ad litem*).
91. Vaikų kaip grupės interesų vertinimo ir nustatymo procedūra iki tam tikro lygio skiriasi nuo su atskiru vaiku susijusios procedūros. Kai didelio vaikų skaičiaus interesams kyla pavojus, vyriausybės institucijos privalo rasti būdus išklausti reprezentatyvios vaikų imties pažiūras ir tinkamai atsižvelgti į jų nuomones, planuodamos priemones ar priimdamos teisėkūros sprendimus, kurie yra tiesiogiai ar netiesiogiai susiję su grupe, kad užtikrintų visų vaikų grupių įtraukimą. Galima pateikti daug tokio vaikų įtraukimo pavyzdžių, vaikų klausymai, vaikų parlamentai, vaikų vadovaujamos organizacijos, vaikų sąjungos ar kiti atstovaujantieji organai, diskusijos mokyklose, socialiniai tinklai ir kt.

(b) Faktų nustatymas

92. Kvalifikuoti specialistai turi gauti su atitinkamu atveju susijusius faktus ir informaciją, kad galėtų parengti interesams vertinti būtinus elementus. Tai galėtų apimti pokalbį su vaikui artimu asmeniu, kitais asmenimis, kurie kasdien bendrauja su vaiku, tam tikrų incidentų liudininiais ir kitais. Surinkta informacija ir duomenys turi būti patikrinti ir išanalizuoti prieš jų naudojimą vaiko ar vaikų interesų vertinimo procese.

(c) Laiko suvokimas

93. Vaikai ir suaugusieji skirtingai supranta laiką. Vilkinimai ar užsitęsęs sprendimų priėmimas turi labai neigiamą poveikį vaikams, jiems besivystant. Todėl rekomenduojama, kad su vaikais susijusioms ar jiems įtaką darančioms procedūroms ir procesams būtų suteikiama pirmenybė ir jie būtų užbaigti per trumpiausią įmanomą laiką. Sprendimo laikas turėtų, kiek įmanoma, atitikti vaiko suvokimą apie tai, kokios naudos jis gali jam (jai) suteikti, o priimtas sprendimas turėtų būti reguliariai peržiūrimas, atsižvelgiant į vaiko vystymąsi ir didėjančius jo (jos) gebėjimus išreikšti savo pažiūras. Visi su vaiku susiję sprendimai dėl globos, gydymo, įkurdinimo ir kitų priemonių turi būti periodiškai peržiūrimi, atsižvelgiant į vaiko laiko suvokimą, didėjančius jo (jos) gebėjimus ir vystymąsi (25 str.).

(d) Kvalifikuoti specialistai

94. Vaikai yra įvairi grupė ir kiekviena grupė pasižymi skirtingomis savybėmis ir poreikiais, kuriuos tinkamai įvertinti gali tik specialistai, turintys su vaikų ir paauglių vystymosi

klausimais susijusios patirties. Todėl formalų vertinimo procesą palankioje ir saugioje aplinkoje turėtų vykdyti, be viso kito, vaikų psichologijos, vaiko vystymosi ir kitose susijusiose žmogaus ir socialinio vystymosi sričių specialistai, turintys darbo su vaikais patirties ir galintys objektyviai nagrinėti gautą informaciją. Jei įmanoma, vaiko interesų vertinimo procese turėtų dalyvauti daugiadisciplininė specialistų komanda.

95. Alternatyvių sprendimų pasekmių vertinimas turėtų remtis bendromis žiniomis (pvz., teisės, sociologijos, švietimo, socialinio darbo, sveikatos ir kt. srityse) apie kiekvieno galimo sprendimo pasekmes vaikui, atsižvelgiant į jo (jos) asmenines savybes ir patirtį.

(e) Teisinis atstovavimas

96. Vaikas turi būti tinkamai teisiškai atstovaujamas formalaus jo (jos) interesų vertinimo ir nustatymo, kurį vykdo teismai ar lygiavertės įstaigos, proceso metu. Ypač tais atvejais, kai vaikas dalyvauja administraciniame ar teisminiame procese, kurio metu nustatomi vaiko interesai, vaikas be globėjo ar atstovo turėtų turėti ir teisinį atstovą, kai sprendime galimas konfliktas tarp šalių.

(f) Teisinis pagrindimas

97. Siekiant pademonstruoti, kad vaiko teisė įvertinti ir pirmiausia atsižvelgti į jo (jos) interesus buvo gerbta, bet koks su vaiku ar vaikais susijęs sprendimas turi būti motyvuotas, pagrįstas ir paaiškintas. Motyvacija turėtų aiškiai nurodyti visas su vaiku susijusias faktines aplinkybes ir elementus, kurie buvo svarbūs interesų vertinimo procese, elementų turinį kiekvienu atskiru atveju, jų svarbą, nustatant vaiko interesus. Jeigu sprendimas skiriasi nuo vaiko pažiūrų, būtina aiškiai nurodyti to priežastis. Jeigu, išimtiniais atvejais, pasirinktas sprendimas neatitinka vaiko interesų, būtina išdėstyti priežastis, siekiant parodyti, kad pirmiausia buvo atsižvelgta į vaiko interesus, nepaisant rezultato. Nepakanka vien tik nurodyti, kad kitos aplinkybės yra viršesnės už vaiko interesus. Būtina aiškiai nurodyti visas aplinkybes, susijusias su nagrinėjamu atveju, ir pateikti priežastį, kodėl jos konkrečiu atveju yra svarbesnės. Pagrindimas turi patikimai parodyti, kodėl vaiko interesai nėra pakankamai stiprūs ir užleido vietą kitoms aplinkybėms. Būtina atsižvelgti į tas aplinkybes, kuriose vaiko interesai turi būti svarbiausi (žr. 38 paragrafą).

(g) Sprendimų peržiūros ir tikslinimo mechanizmai

98. Valstybės turėtų sukurti mechanizmus savo teisinėje sistemoje, skirtus apskūsti ar tikslinti su vaikais susijusius sprendimus, kai atrodo, kad sprendimai neatitinka tinkamos vaiko interesų vertinimo ir nustatymo procedūros. Turėtų egzistuoti galimybė reikalauti peržiūrėti arba apskūsti tokį sprendimą nacionaliniu lygiu. Vaikai turėtų žinoti apie mechanizmus, kurie turi būti prieinami pačiam vaikui ar jo (jos) atstovui, jeigu laikoma, kad procedūrinės apsaugos priemonės nebuvo gerbiamos, faktai yra neteisingi, vaiko interesų vertinimas buvo atliktas netinkamai arba konkuruojančioms aplinkybėms buvo suteikta per didelė svarba. Peržiūrą atlieka peržiūros institucijos.

(h) Poveikio vaiko teisėms vertinimas

99. Kaip minėta anksčiau, priimant visas įgyvendinimo priemones, būtina vadovautis procedūra, kuri užtikrina, kad pirmiausia būtų atsižvelgta į vaiko interesus. Poveikio vaiko teisėms vertinimas (PVTV) gali numatyti bet kokios siūlomos politikos, teisės akto,

reglamento, biudžeto ar kito administracinio sprendimo, susijusių su vaiku ir galimybėmis naudotis savo teisėmis, poveikį ir turėtų papildyti vykstančią priemonių poveikio vaikų teisėms stebėseną ir analizę.¹⁷ PVTV turi būti įtrauktas į vyriausybės procesus visuose lygiuose ir kaip įmanoma greičiau – į politikos ir kitų priemonių kūrimo procesą, siekiant užtikrinti gerą vaiko teisių valdymą. Vykdamas PVTV, galima sukurti skirtingas metodologijas ir praktikas. Jos privalo naudoti Konvenciją ir jos fakultatyvinius protokolus kaip pagrindą, ypač siekiant užtikrinti, kad vertinimas remtųsi bendraisiais principais ir ypatingą dėmesį skirtų diferencijuotam nagrinėjamos (-ų) priemonės (-ių) poveikiui vaikams. Pats poveikio vertinimas gali remtis vaikų, pilietinės visuomenės ir ekspertų, taip pat atitinkamų vyriausybės departamentų indėliu, akademiniais tyrimais ir dokumentais pagrįsta patirtimi šalyse ar už jos ribų. Analizė turėtų pateikti rekomendacijas dėl pakeitimų, alternatyvų ir tobulinimo, taip pat turi būti viešai prieinama.¹⁸

VI. PLATINIMAS

100. Komitetas rekomenduoja valstybėms platinti šį bendrąjį komentarą parlamentuose, vyriausybėse ir teismuose nacionaliniu ir vietos lygiu. Su šiuo bendruoju komentaru turėtų susipažinti vaikai, įskaitant atskirtyje atsidūrusius vaikus, visi su vaikais dirbantys specialistai (teisėjai, advokatai, mokytojai, globėjai, socialiniai darbuotojai, valstybinių ar privačių įstaigų, užsiimančių socialiniu aprūpinimu, darbuotojai, sveikatos sistemos darbuotojai ir kt.) bei plačioji visuomenė. Todėl, bendrasis komentaras turėtų būti išverstas į atitinkamas kalbas, turi būti parengtos vaikams palankios / tinkamos versijos, organizuojamos konferencijos, seminarai ir kiti renginiai, kurių metu būtų galima dalintis geromis praktikomis dėl bendrojo komentaro įgyvendinimo. Šis dokumentas taip pat turėtų būti įtrauktas į formalų visų susijusių specialistų ir techninių darbuotojų teorinį ir praktinį mokymą.
101. Savo periodinėse ataskaitose Komitetui valstybės turėtų įtraukti informaciją apie iššūkius, su kuriais susiduria, ir priemones, kurių imasi, siekdamas taikyti ir gerbti vaiko interesus visuose teisiniuose ir administraciniuose sprendimuose ir kituose su vaiku kaip individu susijusiuose veiksmuose, taip pat visuose su vaikais ar konkrečia jų grupe susijusių įgyvendinimo priemonių priėmimo etapuose.

¹⁷ Bendrojo komentaro Nr. 16 (2013) dėl valstybės įsipareigojimų, susijusių su verslo sektoriaus poveikiu vaikų teisėms 78–81 paragrafai.

¹⁸ Valstybės gali remtis specialiojo pranešėjo Ataskaitoje apie teisę į maistą pateiktais pagrindiniais prekybos ir investicijų sutarčių poveikio žmogaus teisėms vertinimo principais (A/HRC/19/59/Add.5).

